

KULTÚRA VÍZITÚRA

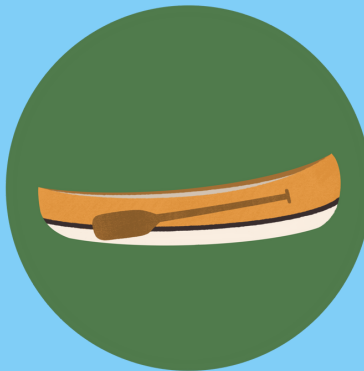
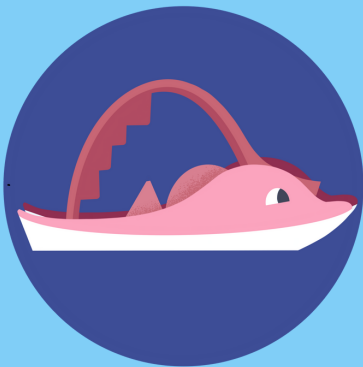
TÁRSASJÁTÉK A SOKSZÍNŰSÉG JEGYÉBEN

TUDÁSTÁR

HÁTTÉRANYAG A JÁTÉK KVÍZKÉRDÉSEIHEZ

AZ ALÁBBI OLDALAKON A KULTÚRA VIZITÚRA TÁRSASJÁTÉK KVÍZKÉRDÉSEINEK HELYES MEGOLDÁSAIT ÉS A MEGOLDÁSOKHOZ TARTOZÓ BŐVEBB HÁTTÉRINFORMÁCIÓKAT OLVASHATJÁTOK. IGYEKEZTÜNK AZ ANYAGOT ÚGY ÖSSZEÁLLÍTANI, HOGY PEDAGÓGUSOK ÉS DIÁKOK SZÁMÁRA KÖNNYEN BEFOGADHATÓ MÉGIS INFORMATÍV ANYAG SZÜLESSEN, AMELY A TÉMA MÉLYEBB FELDOLGOZÁSÁT SEGÍTI.

ROMA NEMZETISÉGHEZ KAPCSOLÓDÓ KÉRDÉSEK

NÉPSZOKÁS

MELYIK NEM HAGYOMÁNYOS ROMA MESTERSÉG?

PÁSZTOR

AZ ELSŐ ROMA CSOPORTOK A 15. SZÁZADBAN ÉRKEZTEK MAGYARORSZÁGRA. AZ OLÁHCIGÁNYOK LEGISMERTEBB FOGLALKOZÁSA A LÓKERESKEDÉS ÉS A RÉZMEGMUNKÁLÁS VOLT. A BEÁS CIGÁNYOK FŐLEG TEKNŐVÁJÁSSAL FOGLALKOZTAK. A KÁRPÁTI MAGYAR CIGÁNYOK, A ROMUNGRÓK ELSŐSORBAN CIGÁNYZENEKAROKBAN VALÓ ZENÉLÉSBŐL ÉLTEK.

MELYIK A KAKUKKTOJÁS?

TÓT

A MAGYARORSZÁGI CIGÁNYSÁG NEM EGYSÉGES NÉPCSOPORT, HANEM NÉPRAJZILAG, SZOCIOLÓGIAILAG MEGKÜLÖNBÖZTETHETŐ CSOPORTOK ÖSSZESEN. NYELVI SZEMPONTBÓL HÁROM NAGYOBB CSOPORTOT ALKOTNAK. A ROMUNGRÓK MAGYAR ANYANYELVŰEK, ŐK ÉRKEZTEK LEGKORÁBBAN, A 15-16. SZÁZADBAN A KÁRPÁT-MEDENCÉBE. AZ OLÁH CIGÁNYOK ROMANI NYELVET BESZÉLNEK, A ROMÁN KIRÁLYSÁG MEGALAKULÁSA UTÁN A 19. SZÁZADBAN VÁNDOROLTAK MOLDVÁBÓL ERDÉLYBE, MAJD ONNAN MAGYARORSZÁGRA. A BEÁSOK A 19. SZÁZAD VÉGÉN, 20. SZÁZAD ELEJÉN ÉRKEZTEK MAGYARORSZÁGRA, SAJÁT ROMÁN NYELVJÁRÁST BESZÉLNEK.

HA EGY ROMA EMBER MEGHAL, CSALÁDJA AKÁR NAPOKIG VIRRASZT.

IGAZ

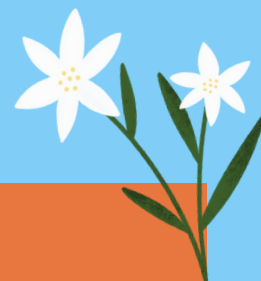
A CIGÁNYSÁG EGYEDI TEMETKEZÉSI ÉS VIRRASZTÁSI SZOKÁSOKAT ÁPOL, MELYEK NAGY RÉSZÉT NAPJAINKBAN IS ŐRZI. A VIRRASZTÁS HAGYOMÁNY SZERINT A HALÁLTÓL A TEMETÉSIG TART. NAPJAINKBAN A TEMETKEZÉSRE VONATKOZÓ JOGI SZABÁLYOZÁS MIATT LEHET ENNÉL RÖVIDEBB. A VIRRASZTÁS SORÁN A HOZZÁTARTOZÓK AZ ELHUNYTTAL KAPCSOLATOS KEDVES TÖRTÉNETEKET ELEVENÍTENEK FEL, SZÁMÁRA KEDVES DALOKAT ÉNEKELNEK. A VIRRASZTÁS IDEJE ALATT EGY SOR TILALOM LÉP ÉLETBE, TÖBBEK KÖZT TISZTÁTALANSÁGNAK SZÁMÍT A HALOTTAS HÁZBAN ALUDNI, FŐZNI, SŐT TÜKÖRBE NÉZNI.

MELYIK NEM A ROMÁK FONTOS ÜNNEPE?

MÁRTON-NAP

A ROMÁK FONTOS ÜNNEPEI A KERESZTELŐ, A LAKODALOM, A BÚCSÚ, A HALOTTAK NAPJA, A KARÁCSONY, AZ ÚJÉV, A SZÜLETÉSNAPOK.

MELYIK A KAKUKKTOJÁS?

BUNYEVÁC

AZ OLÁHCIGÁNYOK LEGNÉPESEBB MAGYARORSZÁGI NYELVI CSOPORTJA A LOVÁRI, FŐKÉNT A DUNÁNTÚLON, A DUNA-TISZA KÖZÉN, A FŐVÁROSBAN, ILLETVE ANNAK VISZONYLAGOS KÖRNYÉKÉN ÉLNEK. A BEÁS CIGÁNYOK ARCHAIKUS, NYELVÚJÍTÁS ELŐTTI ROMÁN NYELVJÁRÁSOKAT BESZÉLNEK, MAGYARORSZÁGON NAGYOBB TÖMBÖKBEN A DÉL-DUNÁNTÚLI MEGYÉKBEN ÉLNEK.

A ROMÁK A 19. SZÁZADBAN ÉRKEZTEK AZ ORSZÁGBA.

HAMIS

AZ ELSŐ ROMA CSOPORTOK A 15. SZÁZADBAN ÉRKEZTEK MAGYARORSZÁGRA. VÁNDORLÓ ÉLETMÓDJUKNAK A 18. SZÁZADBAN MÁRIA TERÉZIA ÉS II. JÓZSEF RENDELETEI ÉS AZ AZOK ALAPJÁN VÉGREHAJTOTT LETELEPÍTÉSÜK VETETT VÉGET. A MÁSODIK NAGY BETELEPÜLÉSI HULLÁM A 19. SZÁZADBAN ZAJLOTT, EKKOR ÉRKEZTEK AZ OLÁH-, MAJD KÉSŐBB A BEÁS CIGÁNYOK.

ROMA NEMZETISÉGHEZ KAPCSOLÓDÓ KÉRDÉSEK

GASZTRONÓMIA

MELYIK NEM JELLEGZETES ROMA ÉTEL?

TÖKFŐZELÉK

A ROMA GASZTRONÓMIA ALAKULÁSÁT ALAPVETŐEN HÁROM TÉNYEZŐ BEFOLYÁSOLTA. A VÁNDORLÓ ÉLETMÓD, MELY SPECIÁLIS FŐZÉSI, SÜTÉSI TECHNOLOGIÁTT KÖVETELT, A SZEGÉNYSÉG, MELY AZ ALAPANYAGOKRA VOLT HATÁSSAL, ÉS A KÁRPÁT-MEDENCEI EGYÜTTÉLÉS, MELYNEK KÖVETKEZTÉBEN A PARASZTI GASZTRONÓMIÁVAL KEVEREDETT A HAGYOMÁNYOS CIGÁNY GASZTRONÓMIA. JELLEGZETES ÉTELEIK A HÚSSAL EGYÜTT FŐZÖTT FŐZELÉKFÉLÉK, A TÉSztÁVAL TÁLALT PÖRKÖLTEK, SZAFTOS HÚSOK, KEDVELT ÉTELEIK A LECSÓ, A KÁPOSZTA.

MILYEN ÉTEL A PUNYA?

LEPÉNYKENYÉR

A PUNYA A CIGÁNYOK LEPÉNYKENYERE, MELYET LISZTBŐL, VÍZBŐL, SÓBŐL GYÚRTAK, HAGYOMÁNYOSAN A KÁLYHA TETEJÉN SÜTÖTTÉK. ZSÍRRAL KENVE FOGYASZTOTTÁK, VAGY SZAFTOS ÉTELEK - LECSÓ, TÖLTÖTT KÁPOSZTA, PÖRKÖLT - MELLÉ TÁLALTÁK.

A RIGÓ JANCSI SÜTEMÉNY EGY HÍRES CIGÁNYPRÍMÁSRÓL KAPTA A NEVÉT.

IGAZ

RIGÓ JÁNOS 1858-BAN SZÜLETETT, 5 ÉVES KORÁTÓL HEGEDÜLT. ZENEKARÁVAL TÖBB EURÓPAI NAGYVÁROSBAN IS FELLÉPETT, TEHETSÉGES MUZSIKUS VOLT, A RÓLA SZÓLÓ HÍREK JAVARÉSZT AZONBAN SZERELMI KALANDJAIRÓL SZÓLTAK. NAPJAINKBAN TÖBB VERZIÓJA IS ÉL ANNAK, MIÉRT RÓLA NEVEZTE EL EGY PESTI CUKRÁSZ A MÁIG NÉPSZERŰ SÜTEMÉNYT.

HOGY NEVEZIK A PÉCSI ROMA ÉTTERMET?

KÓSTOLDA

A SZÍNES GYÖNGYÖK EGYESÜLET 2015. ÓTA ÜZEMELTETI LAKÁSÉTTERMÉT, A KÓSTOLDÁT, AHOL ELŐZETES BEJELENTKEZÉST KÖVETŐEN AUTENTIKUS CIGÁNY ÉTELEKET FOGYASZTHATNAK A VENDÉGEK. AZ EGYESÜLET ALAPVETŐ CÉLJA, HOGY A HÁTRÁNYOS HELYZETŰ, ELSŐSORBAN ROMA SZÁRMAZÁSÚ NŐKET ERŐSÍTSE TÁRSADALMI SZEREPVÁLLALÁSUKBAN. ENNEK RÉSZEKÉNT A KÓSTOLDÁBAN HELYI CIGÁNYASSZONYOK KÉSZÍTIK A TRADICIONÁLIS ÉTELEIKET, MELY RÉVÉN MEGTAPASZTALHATJÁK SAJÁT KÉPESSÉGEIK, MUNKÁJUK ÉRTÉKÉT ÉS HASZNOSSÁGÁT. AZ EGYESÜLET RENDSZERESEN RENDEZ JÓTÉKONYSÁGI FŐZÉSEKET A RÁSZORULÓ CSALÁDOK SEGÍTÉSÉRE.

MI NEM KELL A PUNYÁBA?

ÉLESZTŐ

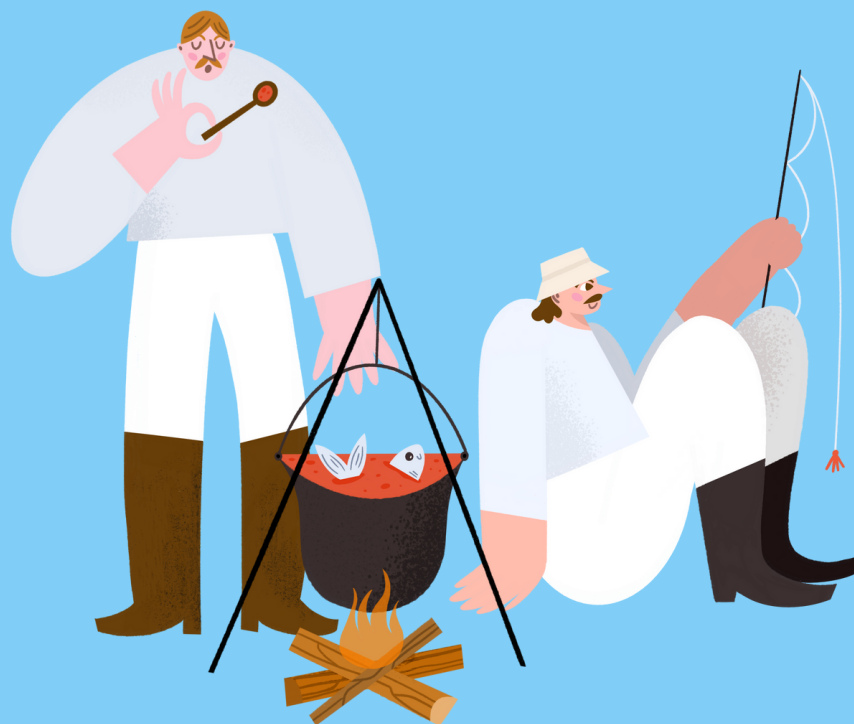
A PUNYA HAGYOMÁNYOSAN LISZT, SÓ, VÍZ ÖSSZEGYÚRÁSÁVAL KÉSZÜLT. NAPJAINKBAN SZÁMOS VÁLTOZATA LÉTEZIK, KÖZTÜK SZÓDABIKARBONÁVAL, SÜTŐPORRAL, ÉLESZTŐVEL KÉSZÜLTEK IS. A HAGYOMÁNYOS PUNYA AZONBAN NEM TARTALMAZTA EZEKET, A VÁNDORLÓ ÉLETMÓDRA JELLEMZŐ, GYORSAN ELKÉSZÍTHETŐ, LAPOSAN SÜLT KENYÉRFÉLESÉG VOLT.

A KAJA, ROMA EREDETŰ SZÓ

IGAZ

"KÉTSÉGTELEN, HOGY CIGÁNY (OLÁHCIGÁNY, ROMANI) JÖVEVÉNYSZÓRÓL VAN SZÓ. MINT SOK MÁS CIGÁNY SZÓ ESETÉBEN (PL. CSÁVÓ, CSAJ), VALÓSZÍNŰLEG NEM MAGYARORSZÁGI CIGÁNY NYELVVÁLTOZATBÓL ERED, HANEM TALÁN NÉMETORSZÁGIBÓL. AZ ILYEN SZAVAK A NÉMET TOLVAJNYELVEN KERESZTŰL (OSZTRÁK KÖZVETÍTÉSSEL) JUTOTTAK EL A MAGYARBA. [...]

UGYANAKKOR A KAJA SZÓHOZ HASONLÓ FŐNÉV TUDTOMMAL NINCS A ROMANI NYELVVÁLTOZATOKBAN. AZ TÖRTÉNHESETT, AMI A SZLÁV EREDETŰ KAPÁL IGÉVEL: A MAGYAR AZ IGÉT VETTE ÁT, ÉS KÉSŐBB EBBŐL ALKOTTA MEG A KAPA FŐNEVET. UGYANÍGY A ROMANIBÓL AZ 'ESZIK' JELENTÉSŰ IGÉT VETTÜK ÁT KAJÁL, KAJOL FORMÁBAN, ÉS EBBŐL ALAKULT KI A KAJA FŐNÉV."
KÁLMÁN LÁSZLÓ, NYELVÉSZ

ROMA NEMZETISÉGHEZ KAPCSOLÓDÓ KÉRDÉSEK

ZENE

MELYIK NEM ROMA HANGSZER?

FURULYA

A ROMA NÉPZENE ALAPVETŐEN AZ ÉNEKBŐL ÁLL, A HANGSZERKÍSÉRET RITKÁN JELENIK MEG ÉS KEVÉS HANGSZERBŐL ÁLL. ILYEN HANGSZEREK A GITÁR, TAMBURA, KANÁL, KANNA, KÖVEK, RUMBATÖK. A CIGÁNY NÉPZENÉSZEK ÁLTALÁBAN NEM KÉPZETT MUZSIKUSOK, TUDÁSUKAT A KÖZÖSSÉGBEN AUTODIDAKTA MÓDON SZERZIK MEG, EZT SEGÍTI A CIGÁNY NÉPZENÉRE JELLEMZŐ EGYSZERŰBB ZENEI KIFEJEZÉSMÓD.

A CIGÁNYPRÍMÁS A ZENEKARA VEZETŐJE.

IGAZ

EGY CIGÁNYZENEKAR LEGALÁBB NÉGY HANGSZERBŐL ÁLL, A DALLAMJÁTSZÓ PRÍMÁS HEGEDŰJÉBŐL, A KÍSÉRŐ HEGEDŰBŐL VAGY BRÁCSÁBÓL, A NAGYBŐGŐBŐL ÉS A CIMBALOMBÓL. A ZENEKAR ELSŐ HEGEDŰSE, A ZENEKAR VEZETŐJE A CIGÁNYPRÍMÁS.

MIT JELENT A BAZSEVÁL SZÓ?

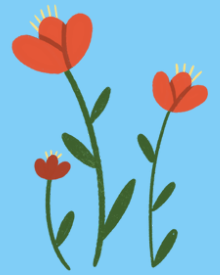
ZENÉL

CIGÁNY EREDETŰ JÖVEVÉNYSZÓ, JELENTÉSE, ZENÉL.

A 100 TAGÚ CIGÁNYZENEKAR HUNGARIKUM.

IGAZ

A ZENEKAR 1985-BEN ALAKULT. KOMOLYZENÉT, HAGYOMÁNYOS CIGÁNYZENÉT, MAGYAR NÓTÁT ÉS NÉPDALT JÁTSZANAK. SZÁMOS KONCERTET ADTAK MAGYARORSZÁGON ÉS VILÁGSZERTE EGYARÁNT. 2014-BEN BEKERÜLTEK A HUNGARIKUMOK GYŰJTEMÉNYÉBE.

MELYIK ÉNEKES NYERTE MEG KÉTSZER IS A DAL-T?

PÁPAI JOCI

PÁPAI JÓZSEF ROMA SZÁRMAZÁSÚ ÉNEKES 2017-BEN ÉS 2019-BEN LETT A DAL CÍMŰ MŰSORNAK - AZ EUROVÍZIÓS DALFESZTIVÁL MAGYARORSZÁGI ELŐVÁLOGATÓJÁNAK - GYŐZTESE. MAGYARORSZÁGON Ő VOLT AZ ELSŐ OLYAN ELŐADÓ, AKINEK KÉTSZER IS SIKERÜLT MEGNYERNIE EZT A DALVERSENYT. JOCI 4 ÉVES KORA ÓTA GITÁROZIK ÉS SZEREZ DALOKAT, A NAGYKÖZÖNSÉG 2005 ÓTA ISMERHETI MUNKÁSSÁGÁT, EKKOR MUTATKOZOTT BE EGY TEHETSÉGGUTATÓ MŰSORBAN.

KI VOLT CZINKA PANNA?

PRÍMÁS

LEGENDÁS CIGÁNY HEGEDŰVIRTUÓZ, CIGÁNYPRÍMÁS. NAGYBŐGŐS FÉRJÉVEL ÉS KÉT SÓGORÁVAL 1728-BAN CIGÁNYZENEKART ALAPÍTOTT, MELYBEN Ő VOLT AZ ELSŐ HEGEDŰS. ALAKJA MEGJELENIK JÓKAI ÉS KODÁLY MŰVÉBEN IS.

ROMA NEMZETISÉGHEZ KAPCSOLÓDÓ KÉRDÉSEK

MŰVÉSZET

MELYIK TELEPÜLÉS HÁZFALAIT DÍSZÍTIK ROMA FESTŐK KÉPEI?

BÓDVALENKE

AZ ORSZÁG EGYIK LEGSZEGÉNYEBB FALUJÁBAN ROMA MŰVÉSZEK FESTMÉNYEI DÍSZÍTIK A HÁZAK FALAIT. A FESTMÉNYEK A CIGÁNYOK MÚLTJÁT, ÉLETÉT, TRADÍCIÓIT, ÁLMAIT, MESÉIT JELENÍTIK MEG. AZ ALKOTÁSOKAT 2009-BEN A BÓDVALENKE FRESKÓFALU PROJEKT KERETÉBEN KÉSZÍTETTE 18 ROMA FESTŐMŰVÉSZ AZZAL A CÉLLAL, HOGY TURISZTIKAI SZEMPONTBÓL VONZÓBBÁ TEGYÉK A HÁNYATOTT SORSÚ KISTELEPÜLÉST.

MILYEN KÉPEK A CÍME LAKATOS MENYHÉRT REGÉNYÉNEK?

FÜSTÖS KÉPEK

LAKATOS MENYHÉRT 1926-BAN SZÜLETETT, CIGÁNY SZÁRMAZÁSÚ ÍRÓ. MÉRNÖKKÉNT VÉGZETT ÉS SOKÁIG A SZAKMÁJÁBAN DOLGOZOTT. 1969-73 KÖZÖTT AZ MTA SZOCIOLÓGIAI KUTATÓCSOPORTJÁNAK MUNKATÁRSA VOLT, 1973-TÓL SZABADFOGLALKOZÁSÚ ÍRÓKÉNT TEVÉKENYKEDETT. 1975-BEN JELENT MEG FÜSTÖS KÉPEK CÍMŰ MŰVE, MELY A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZTI IDŐSZAKBAN JÁTSZÓDIK, A CIGÁNYOK ÉLETÉT, MINDENNAPI NEHÉZSÉGEIT, JELENÍTI MEG.

A ROMA HIMNUSZ CÍME: GELEM, GELEM

IGAZ

AZ 1971-BEN MEGRENDEZETT I. ROMA VILÁGKONGRESSZUSON FOGADTÁK EL A GELEM, GELEM KEZDETŰ DALT ROMA HIMNUSZNAK. A DAL EREDETIJE EGY TÖBB VÁLTOZATBAN IS LÉTEZŐ BALKÁNI ROMA NÉPDAL. A HIMNUSZKÉNT ISMERT FORMÁJÁT EGY SZERBIAI ROMA SZÁRMAZÁSÚ ZENESZERZŐ ALKOTTA MEG, AKI A VILÁGKONGRESSZUS INDULÓJÁNAK SZÁNTA SZERZEMÉNYÉT, A JELENLEVŐK HATÁROZATA ALAPJÁN AZONBAN A ROMA HIMNUSZNAK NYILVÁNÍTOTTÁK.

HOGY EJTJÜK CHOLI DARÓCZI JÓZSEF CIGÁNY KÖLTŐ NEVÉT?

CSOLI

CHOLI DARÓCZI JÓZSEF ÍRÓ, KÖLTŐ, MŰFORDÍTÓ, PEDAGÓGUS, NÉPMŰVELŐ, ÚJSÁGÍRÓ, POLITIKAI SZEREPLŐ, A MAGYARORSZÁGI ROMA ÉRTELMIÉGI RÉTEG KIEMELKEDŐ ALAKJA 2018-BAN HUNYT EL. SZÁMOS VERSET ALKOTOTT MAGYAR ÉS ROMA NYELVEN, ELSŐKÉNT FORDÍTOTTA LE AZ ÚJSZÖVETSÉGET ROMA NYELVRE. SOKAT TETT A ROMA FIATALOK ISKOLÁZTATÁSÁÉRT, A ROMA ÉRTELMIÉGI KÖZÖSSÉGÉNEK MEGSZERVEZÉSÉÉRT.

A CIGÁNYOK MAGYARORSZÁG LEGNAGYOBB KISEBBSÉGE.

IGAZ

EGY 2010 ÉS 2013 KÖZÖTT LEZAJLOTT KUTATÁS SZERINT A ROMA NÉPESSÉG SZÁMA 876 EZER FŐ VOLT, MAGYARORSZÁG NÉPESSÉGÉNEK 8,8%-ÁT ALKOTTÁK. EZZEL EGYÉRTELMIEN ŐK A MAGYARORSZÁGON ÉLŐ LEGNAGYOBB KISEBBSÉG.

MIKOR VOLT AZ ELSŐ ROMA VILÁG- KONGRESSZUS?

1971

1971. ÁPRILIS 8-ÁN LONDONBAN KERÜLT MEGRENDEZÉSRE AZ I. ROMA VILÁGKONGRESSZUS. AZ ESEMÉNYNEK FONTOS SZEREPE VOLT A ROMA NEMZETTUDAT FORMÁLÁSÁBAN. A VILÁGKONGRESSZUSON DÖNTÉS SZÜLETETT A ROMA NEMZETI JELKÉPEK, A ZÁSZLÓ, A HIMNUSZ ÉS A ROMA JELMONDAT ELFOGADÁSÁRÓL. ÁPRILIS 8-ÁT AZ 1990-BEN MEGRENDEZETT VILÁGKONGRESSZUSON HIVATALOSAN IS ROMA NEMZETI ÜNNEPPÉ NYILVÁNÍTOTTÁK, AZ ENSZ PEDIG A ROMA KULTÚRA VILÁGNAPJÁVÁ NYILVÁNÍTOTTA.

HORVÁT NEMZETISÉGHEZ KAPCSOLÓDÓ KÉRDÉSEK

NÉPSZOKÁS

MELYIK A KAKUKKTOJÁS?

TIRPÁK

A MAGYARORSZÁGON ÉLŐ HORVÁT NÉPCSOPORTOK: NYUGAT-MAGYARORSZÁGI, MURA MENTI, DRÁVA MENTI, BOSNYÁK, SOKÁC, BUNYEVÁC, RÁC. BETELEPEDÉSÜK KÜLÖNBÖZŐ KOROKBAN ÉS KÜLÖNBÖZŐ VIDÉKEKRŐL TÖRTÉNT.

MI A NEVE A MOHÁCSI TÉLŰZŐ FELVONULÁSNAK?

BUSÓJÁRÁS

SOKÁC EREDETŰ NÉPSZOKÁS, MELYET ÉVENTE MOHÁCSON RENDEZNEK MEG, EREDETE A 18. SZÁZADIG NYÚLIK VISSZA, CÉLJA A TÉL ELŰZÉSE. A HÁROMNAPOS ÜNNEPEN A RÉSZTVEVŐK IJESZTŐ JELMEZEKBE BÚJNAK, KEREPLŐKKEL ZAJT KELTENEK. AZ ÜNNEP FŐBB ESEMÉNYEI A LADIKOS PARTRASZÁLLÁS, A JELMEZES FELVONULÁS, A TÉLBÚCSÚZTATÓ KOPORSÓ ELÉGETÉSE MÁGLYÁN, A KÖRTÁNC. AZ ESEMÉNY 2012 ÓTA HIVATALOSAN IS HUNGARIKUM.

**SOKFÉLE HORVÁT NÉPCSOPORT VAN,
DE MIND RÓMAI KATOLIKUSOK.**

IGAZ

A MAGYARORSZÁGON LETELEPEDETT HORVÁT NÉPCSOPORTOK KÜLÖNBÖZŐEK SZOKÁSAIKBAN, NYELVJÁRÁSUKBAN, NÉPVISELETÜKBEN, A VALLÁSI HOVATARTOZÁSUK EGYSÉGES, MINDANNYIAN A RÓMAI KATOLIKUS EGYHÁZHOZ KÖTÖDNEK.

**A MAGYARORSZÁGI HORVÁTOK NAPJÁT MINDIG
BUDAPESTEN TARTJÁK**

HAMIS

2001 ÓTA RENDEZI MEG AZ ORSZÁGOS HORVÁT ÖNKORMÁNYZAT A MAGYARORSZÁGI HORVÁTOK NAPJÁT. A RENDEZVÉNY CÉLJA, HOGY A MAGYARORSZÁG TERÜLETÉN SZÉTSZÓRTAN ÉLŐ HORVÁT NÉPCSOPORTOKHOZ TARTOZÓK ÉVENTE EGYSZER TALÁLKOZZANAK. EZZEL ÖSSZHANGBAN AZ ESEMÉNYT MINDEN ÉVBEN MÁS HELYSZÍNESEN RENDEZIK MEG, HOGY AZ EGYES RÉGIÓK KULTURÁLIS ÉRTÉKEIT, HAGYOMÁNYAIT MEGISMERHESSÉK A RÉSZTVEVŐK.

**MELYIK ÜNNEPHEZ KÖTŐDIK A
VUZMENO KOLO?**

HÚSVÉT

A VUZMENO KOLO A HORVÁTOK ÁLTAL HÚSVÉT IDEJÉN JÁRT ÉNEKES KÖRTÁNC. A TÁNCOT ZENEKÍSÉRET NÉLKÜL JÁRJÁK, ARCHAİKUS DALSZÖVEGEKET ÉNEKELNEK. A RÉSZTVEVŐK TÖBBNYIRE NŐK, AKIK ÖSSZEKAPASZKODVA EGYSZERŰ TÁNCLÉPÉSEKET TESZNEK, MELYEK NEM ESNEK EGYBE A ZENEI ÜTEMEKKEL.

A KOLEDÁLÁS SORÁN A FIÚK VÉGIGJÁRTÁK A LÁNYOS HÁZAKAT, MAJD NAGY BULIT CSAPTAK.

IGAZ

A KOLEDÁLÁS SZENT ISTVÁN NAPI HORVÁT NÉPSZOKÁS. A MISÉT KÖVETŐEN A FIÚK ZENESZÓ KÍSÉRETÉBEN KÖRBEJÁRTÁK A LÁNYOS HÁZAKAT, TÁNCOLTAK. KEDVESSÉGÜKÉRT CSERÉBE BORT, ÉTELT ÉS PÉNZT KAPTAK, AMELYBŐL KÉSŐBB NAGY VENDÉGSÉGET CSAPTAK, MELYRE AZOKAT A LÁNYOKAT HÍVTÁK MEG, AKIK BŐSÉGGEL ADTAK NEKIK A BORBÓL, ÉTELEKBŐL.

HORVÁT NEMZETISÉGHEZ KAPCSOLÓDÓ KÉRDÉSEK

GASZTRONÓMIA

MIT NEM SZOKÁS ADNI CSEVAPCSICSA MELLÉ?

MAJONÉZ

A CSEVAPCSICSA A HORVÁTOK KEDVELT, FASZÉN FELETT SÜLT ÉTELE. HAGYOMÁNYOSAN HÁROMFÉLE DARÁLT HÚSBÓL - MARHA, BÁRÁNY, SERTÉS - KÉSZÜL. A HÚSMASSZÁT RÚD ALAKRA FORMÁZZÁK ÉS GRILLEN SÜTIK. MELLÉ HAGYMASALÁTÁT ÉS AJVÁRT KÍNÁLNAK.

MI AZ AJVÁR?

MÁRTÁS, HÚSOK MELLÉ

AZ AJVÁR SÜLT PAPRIKA ÉS SÜLT PADLIZSÁN KRÉMESRE APRÍTOTT HÚSÁBÓL KÉSZÜL. TÖBBNYIRE SÓVAL, BORSSAL, FOKHAGYMÁVAL FÜSZEREZIK, OLAJAT ADNAK HOZZÁ. A KRÉMET HÚSÉTELEKHEZ, DE AKÁR SALÁTÁKHOZ IS TÁLALJÁK.

MELYIK NEM TARTOZOTT A HORVÁTOK FŐ ÉTELEI KÖZÉ?

PARADICSOM

A MAGYARORSZÁGON LETELEPEDETT HORVÁTOK ÉTELEINEK FŐBB ALAPANYAGAI KÖZÉ A KUKORICADARA, KUKORICALISZT, BAB, KÁPOSZTA, PAPRIKA TARTOZOTT.

A KOLBÁSZ SZLÁV JÖVEVÉNYSZÓ

IGAZ

BÁR SZÁMOS INTERNETES OLDAL TÖRÖK EREDETET TULAJDONÍT A KOLBÁSZ SZAVUNKNAK, A NYELVTUDOMÁNYBAN KONSZENZUS VAN ARRÓL, HOGY A SZÓ SZLÁV EREDETŰ. A SZLÁV NYELVBEN A KLOBASZ, KOLBASZ, KLOBASZA, KOLBASZA, KOBASZA, KLBASZA ALAKOKBAN FORDUL ELŐ.

A SOKAC BAB A TŰZ MELLETT KÉSZÜL, AGYAGEDÉNYBEN

IGAZ

A SOKAC BAB VAGY KÖCSÖGÖS BAB A DÉL-MAGYARORSZÁGI HORVÁTOK, A SOKÁCOK HAGYOMÁNYOS ÉTELE. KÜLÖNLEGESSÉGE AZ ELKÉSZÍTÉSE MÓDBAN REJLIK, UGYANIS NEM TŰZÖN KÉSZÜL, HANEM A TŰZ MELLÉ TETT AGYAGEDÉNYBEN. HOZZÁVALÓKAT RÉTEGZIK AZ EDÉNYBEN, FELÖNTIK VÍZZEL AZ EDÉNYT ÉS A TŰZ MELLETT MAGÁRA HAGYJÁK. A POCAKOS EDÉNY FORMÁJA LEHETŐVÉ TESZI, HOGY AZ ÉTEL MAGÁT KEVERJE FŐLÉS KÖZBEN. MIVEL CSAK EGYIK OLDALRÓL KAPJA A HŐT, AZON AZ OLDALON A FOLYADIK FELMELEGEDIK ÉS FELFELE FORR, A MÁSIK, A POCAKOS OLDALON LEBUKIK, ÍGY KEVEREDIK.

MIBŐL KÉSZÜLT A HORVÁTOK TÉSZTÁJA, KENYERE?

KUKORICA

A DRÁVA MENTI HORVÁTOK FŐKÉNT KUKORICÁT TERMELTEK, SOK ÉTELÜK KÉSZÜLT KUKORICADARÁBÓL, KUKORICALISZTBÓL. BÚZÁT NEM TERMESZTETTEK, ÍGY KENYEREIK, TÉSZTÁIK IS KUKORICAALAPANYAGBÓL KÉSZÜLTEK.

HORVÁT NEMZETISÉGHEZ KAPCSOLÓDÓ KÉRDÉSEK

ZENE

**A DIPLE HAGYOMÁNYOS FAFÚVÓS
HANGSZER A HORVÁT ZENÉBEN.**

IGAZ

A DIPLE HAGYOMÁNYOS FAFÚVÓS HANGSZER A HORVÁT ZENÉBEN. ISZTRIÁTÓL, LIKÁTÓL, A DALMÁCIA-SZIGETEKEN ÉS A PARTVIDÉKEN ÁT HERCEGOVINÁIG JÁTSSZÁK.

**A HORVÁT NÉPZENE PENTATON
SKÁLÁRA ÉPÜL, MINT A MAGYAR**

HAMIS

A HORVÁT NÉPZENE KÉT ÁGRA OSZLIK. A KÖZÉP-EURÓPAI HATÁSÚ JELLEMZŐ AZ ORSZÁG KÖZÉPSŐ ÉS ÉSZAKI RÉSZÉIN, ÍGY BARANJA MEGYÉBEN IS, A MEDITERRÁN

HATÁS PEDIG A TENGERMENTI DALMÁCIA ÉS ISZTRIA RÉGIÓKBAN ÉRVÉNYESÜL. A HORVÁT

NÉPZENÉRE A DIATONIKUS, VAGYIS HÉTFOKÚ HANGSOR JELLEMZŐ. A PENTATON AZ EGÉSZ

VILÁGON ELTERJEDT ÖTFOKÚ HANGSKÁLA, AMELY A MAGYAR NÉPZENÉNEK IS AZ ALAPJA.

MILYEN TÍPUSÚ HANGSZER A TAMBURA?

PENGETŐS

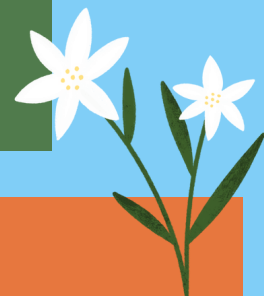
A TAMBURA PENGETŐS HANGSZER, A LANTOK CSALÁDJÁBA TARTOZIK, KIS TESTE, HOSSZÚ NYAKA VAN. A PERZSA-ARAB TERÜLETRŐL JUTOTT EL HAZÁNKBA ÉS A DÉLSZLÁV VIDÉKRE IS. A HORVÁTOKNÁL A MAI NAPIG RÉSZE A NÉPZENÉT JÁTSZÓ ZENEKAROKNAK.

MELYIK PÉCSI HORVÁT NÉPTÁNCGYÜTTES JUTOTT DÖNTŐBE A FÖLSZÁLLOTT A PÁVA MŰSORBAN?

TANAC

A TANAC NÉPTÁNCGYÜTTES 1988-BAN ALAKULT ABBÓL A CÉLBŐL, HOGY A MAGYARORSZÁGI HORVÁT NÉPHAGYOMÁNYOKAT ÖSSZEGYŰJTSE ÉS BEMUTASSA. AZ EGYÜTTES ALAPÍTÓTAGJAI A PÉCS KÖRNYÉKI HORVÁT FALVAKBÓL SZÁRMAZÓ FIATALOK VOLTAK. 2012-BEN AZ EGYÜTTES BEJUTOTT A FÖLSZÁLLOTT A PÁVA CÍMŰ TEHETSÉGGUTATÓ DÖNTŐJÉBE, AHOL A 2. LEGTÖBB PONTOT SZEREZTE.

MI A NEVE A HORVÁT KÖRTÁNCNAK?

KOLO

A KOLO JELLEMZŐJE, HOGY A TÁNCOSOK DEREKUKNÁL VAGY VÁLLUKNÁL EGYMÁSBA KAPASZKODNAK, FELSŐ TESTÜK SZINTE MOZDULATLAN, LÁBAIKKAL TÁNCOLNAK, KÖRBE ÁLLVA. AZ ALAPLÉPÉSEK EGYSZERŰEK, KÖNNYEN ELSAJÁTÍTHATÓAK, A TAPASZTALT TÁNCOSOK AZONBAN EGYEDI, VIRTUÓZ TÁNCLEPÉSEKSEL TARKÍJTJÁK TÁNCUKAT. A TÁNCOT SOKSZOR ÉNEK KÍSÉRI.

MELYIK ZENEKAR DOLGOZ FEL HORVÁT NÉPZENÉT?

VUJICSICS EGYÜTTES

A VUJICSICS EGYÜTTES 1974-BEN ALAKUL ZENEKAR, MELY A MAGYARORSZÁGI SZERBEK ÉS HORVÁTOK NÉPZENÉIT DOLGOZZA FEL. MUNKÁSSÁGUKÉRT 2014-BEN KOSSUTH-DÍJAT KAPTAK. AZ EGYÜTTES 1975-BEN VETTE FEL A VUJICSICS NEVET, VUJICSICS TIHAMÉR AZÉVBEN BEKÖVETKEZETT HALÁLÁT KÖVETŐEN. TIHAMÉR SZERB SZÁRMAZÁSÚ MAGYAR ZENESZERZŐ, NÉPZENEKUTATÓ VOLT, AKI A BALKÁNI NÉPEK ZENÉJÉT GYŰJTÖTTE ÉS NÉPSZERŰSÍTETTE HAZÁNKBAN.

HORVÁT NEMZETISÉGHEZ KAPCSOLÓDÓ KÉRDÉSEK

MŰVÉSZET

MELYIK VÁROSBAN VAN HORVÁT SZÍNHÁZ?

PÉCS

PÉCSEN AZ ANNA UTCÁBAN TALÁLHATÓ A PÉCSI HORVÁT SZÍNHÁZ. A VIDÁKOVICS ANTAL ALAPÍTOTTA SZÍNHÁZ ÜNNEPÉLYES BEMUTATKOZÁSA 1992-BEN TÖRTÉNT. AZÓTA IS RÉSZÉT KÉPEZI PÉCS ÉS A HORVÁT NYELVŰ KISEBBSÉG KULTURÁLIS ÉLETÉNEK. A SZÍNHÁZ NEM TITKOLT CÉLJA A HORVÁT NYELV ÁPOLÁSA, A HORVÁT SZÁRMAZÁSÚ FIATALOK IDENTITÁSÁNAK ERŐSÍTÉSE. A SZÍNHÁZ ÚJ ÉPÜLETE 2018-BAN KERÜLT ÁTADÁSRA, AZ ANNA UTCAI LÉTESÍTMÉNYBEN MODERN KÖRNYEZETBEN FOGADJÁK A NÉZŐKET.

**AUGUST ŠENOVA-RÓL, AZ ELSŐ HORVÁT
REGÉNYÍRÓRÓL VAN ELNEVEZVE A PÉCSI HORVÁT
KLUB. LEGHÍRESEBB MŰVE A PARASZTLÁZADÁS.**

IGAZ

AUGUST ŠENOVA 1838-BAN ZÁGRÁBBAN SZÜLETETT HORVÁT ÍRÓ, PÉCSEN A CISZTERCI REND NAGY LAJOS GIMNÁZIUM JOGELŐD INTÉZMÉNYÉBEN VÉGEZTE TANULMÁNYAI EGY RÉSZÉT. 1961-BEN JELENT MEG PARASZTLÁZADÁS CÍMŰ REGÉNYÉNEK MAGYAR KIADÁSA. A PÉCSEN MŰKÖDŐ AUGUST ŠENOVA HORVÁT KLUB A BARANYA MEGYEI HORVÁTOK EGYIK LEGFONTOSABB INTÉZMÉNYE, MELY A RÉGIÓBAN ÉLŐ HORVÁTOK MŰVELŐDÉSI KÖZPONTJAKÉNT SZOLGÁL.

KI VOLT MIROSLAV KRLEŽA, AKIRŐL ISKOLÁT IS ELNEVEZTEK?

ÍRÓ, KÖLTŐ

MIROSLAV KRLEŽA 1893-BAN SZÜLETETT ZÁGRÁBBAN, A 20. SZÁZAD LEGJELENTŐSEBB HORVÁT ÍRÓJAKÉNT ISMERT. PÉCSEN VÉGZETT KATONAIISKOLÁT, A MAGYAR KIRÁLYI HONVÉD HADAPRÓDISKOLA NÖVENDEKEKÉNT. PÉCSI ÉVEI ALATT TANULT MEG MAGYARUL, S ITT ISMERKEDETT MEG A MAGYAR IRODALOMMAL IS. SOK IDŐT TÖLTÖTT BUDAPESTEN A BELVÁROSI KÁVÉHÁZBAN, AHOL RENDSZERESEN MAGYAR ÍRÓKKAL ÉS KÖLTŐKKEL BESZÉLGETETT. A MAGYAR KÖLTÉSZET OLYAN MÉLY BENYOMÁST TETT RÁ, HOGY ENNEK HATÁSÁRA KEZDETT EL MAGA IS IRODALOMMAL FOGLALKOZNI.

"A GYERMEK ÉS A SÁRKÁNY" FRANKOVICS GYÖRGY HORVÁT NÉPMESE GYŰJTEMÉNYE

IGAZ HAMIS

FRANKOVICS GYÖRGY HORVÁT SZÁRMAZÁSÚ ÍRÓ, NÉPRAJZKUTATÓ, A PÉCSI TANÁRKÉPZŐ FŐISKOLA DÉLSZLÁV TANSZÉKÉN VÉGEZTE FELSŐFOKÚ TANULMÁNYAIT. MŰVEIBEN A MAGYARORSZÁGI HORVÁTOK ÉLETÉT, KULTÚRÁJÁT MUTATTA BE. HORVÁT MESÉKET, TALÁLÓS KÉRDÉSEKET, HIEDELEM MONDÁKAT GYŰJTÖTT. A GYERMEK ÉS A SÁRKÁNY CÍMŰ MŰVÉBEN MAGYARORSZÁGI HORVÁT NÉPMESÉKET ÉS MONDÁKAT OLVASHATUNK.

HOL SZÜLETETT ZLATKO PRICA HORVÁT FESTŐMŰVÉSZ?

PÉCS

ZLATKO PRICA 1916. JÚNIUS 26-ÁN SZÜLETETT PÉCSEN. 6 ÉVES VOLT, MIKOR CSALÁDJÁVAL ZÁGRÁBBA KÖLTÖZTEK, DIPLOMÁJÁT IS OTT SZEREZTE 1940-BEN A ZÁGRÁBI KÉPZŐMŰVÉSZETI AKADÉMIÁN. KÉSŐBBI INDIAI TANULMÁNYÚTJA OLY NAGY HATÁSSAL VOLT RÁ, HOGY AZ OTT SZERZETT ÉLMÉNYEI HATÁSÁRA ÖNÁLLÓ STÍLUST ALAKÍTOTT KI, MELY A TÉR ÉS RITMUS STILIZÁCIÓJÁRA ÉPÜL. 2006-BAN PÉCS ÉS SAMOBOR KÖZÖS ALAPÍTVÁNYT HOZOTT LÉTRE VESNA ÉS ZLATKO PRICA MŰVÉSZTELEP KÖZHASZNÚ ALAPÍTVÁNY NÉVEN, MELY A FESTŐMŰVÉSZ ÉS LÁNYA NEVÉT VISELI, S A HAGYATÉK GONDOZÁSA MELLETT A MAGYAR ÉS HORVÁT KÉPZŐMŰVÉSZEK KÖZÖS ALKOTÁSÁNAK SEGÍTÉSÉT TŰZTE KI CÉLJÁUL.

EHETŐ

A HORVÁTORSZÁGI KAPRONCA-KÖRÖS MEGYE AJÁNDÉKOZTA 2015-BEN PÉCS VÁROSÁNAK AZT AZ ÓRIÁS TOJÁST, MELYET HORVÁT MŰVÉSZEK FESTETTEK. AZ AJÁNDÉKOZÓ SZERINT A TOJÁS A HÚSVÉTI BARÁTSÁGOT, SZERETETET ÉS IGAZSÁGOT SZIMBOLIZÁL. A TOJÁS ÉVSZAKONKÉNT VÁLTOZNAK A MEGJELÉNÍTETT FESTMÉNYEK. A TOJÁS ÉVRŐL-ÉVRE A HÚSVÉTI ÜNNEPEK ALATT KIKERÜL PÉCS FŐTERÉRE.

MI NEM IGAZ A PÉCSI ÓRIÁS HÚSVÉTI TOJÁSRA?

NÉMET NEMZETISÉGHEZ KAPCSOLÓDÓ KÉRDÉSEK

NÉPSZOKÁS

A SAJBÓZÁS EGY NÉMET EREDETŰ NAGYBŐJTI SZOKÁS

IGAZ

A SAJBÓZÁS (A SCHEIBE NÉMETÜL KORONGOT JELENT) EGY NÉMET NÉPSZOKÁS VOLT, SAJNOS MÁRA KIHALT. NAGYBŐJT ELSŐ VASÁRNAPJÁN TÜZET GYÚJTOTTAK ÉS TÜZES KORONGOKAT HAJIGÁLTAK. A SVÁB LEGÉNYEK EGY BOT SEGÍTSÉGÉVEL A TŰZBE TARTOTTÁK A KORONGOKAT, AZTÁN MEGPÖRGETTÉK A FEJÜK FELETT ÉS MESSZIRE DOBTÁK. EZ A TÉLTEMETÉS EGYIK FORMÁJA VOLT, ÚGY, MINT A MOHÁCSI SOKÁCOKNÁL A BUSÓJÁRÁS.

SVÁB FALVAKBAN AZ ÚRNAPI KÖRMENET ÚTJÁT KÜLÖNLEGES SZŐNYEGGEL BORÍTJÁK BE. MIBŐL KÉSZÜL ERRE AZ ÜNNEPRE EZ A SZŐNYEG?

VIRÁGOK

A SVÁBOK (ÉS SZLOVÁKOK) LAKTA MAGYAR FALVAKBAN MÁIG SZOKÁS VIRÁGSZŐNYEGGEL BORÍTANI AZ ÚRNAPI (PÜNKÖSD UTÁN KÉT HÉTTel) KÖRMENET ÚTJÁT. A KÖRMENET A NÉPHAGYOMÁNY SZERINT A GONOSZT, A BETEGSÉGEKET ÉS A TERMÉSZETI CSAPÁSOKAT ŪZTE EL. RÉGEN AZ EGÉSZ FALUT VIRÁGGAL BORÍTOTTÁK, A CSALÁDOK FELOSZTOTTÁK MAGUK KÖZÖTT A TERÜLETET. MÁRA CSAK A TEMPLOMOK KÖRNYÉKÉRE SZORULT VISSZA A SZOKÁS.

MI A KÜLÖNLEGESSÉGE A SVÁB PACSKERNEK?

GYAPJÚBÓL KÖTIK

A PATSCHKER (PACSKER) VAGY TUTYI, HÁZILAG, KÉZIMUNKÁVAL, GYAPJÚFONALBÓL KÉSZÜLT, SZÍNES, MINTÁS LÁBBELI. A PATSCHKER TULAJDONKÉPP EGY GYAPJÚ HARISNYA, AMINEK TALPAT ÉS KÉSZÍTETTEK, ÁLTALÁBAN VÁSZONBÓL, KÉSŐBB GUMIBÓL. TAVASZTÓL ŐSZIG HORDTÁK A PATSCHKERT, AMIKOR PEDIG BEJÖTT A SÁROS IDŐ, A PATSCHKERRAL EGYÜTT KLUMPÁBA BÚJTAK ÉS EZZEL KÖZLEKEDTEK A HÁZ KÖRÜL.

MELYIK VÁROSBAN SZOKÁS AZ EMMAUSZ JÁRÁS?

BÓLY

AZ EMMAUSZ-JÁRÁS A BÓLYBAN ÉLŐ NÉMETEK SZOKÁSA. HÚSVÉTHÉTFŐN A CSALÁDOK ÉTELLEL-ITALLAL VENDÉGELIK MEG EGYMÁST A FALU PRÉSHÁZAINÁL A MISE UTÁN. CÉLJA AZ ISMERKEDÉS, A KÖZÖSSÉGI KAPCSOLATOK MEGERŐSÍTÉSE.

MINEK A NAPJA A TRACHTTAG?

NÉPVISELET

A TRACHT A NÉMET NÉPVISELETET JELENTI. A TRACHT TAGOT ORSZÁGSZERTE ÁPRILIS UTOLSÓ PÉNTEKJÉN TARTJÁK, HOGY FELIDÉZZÉK A MAGYARORSZÁGI NÉMET KULTURÁLIS ÖRÖKSÉGET. NEM KELL TELJES NÉPVISELETBE ÖLTÖZNI EGÉSZ NAPRA, HANEM A MINDENNAPI RUHADARABOK KIEGÉSZÍTŐJEKÉNT VISELNEK TRADICIONÁLIS RUHADARABOKAT ÉS KIEGÉSZÍTŐKET (PL.: VÁLLKENDŐ).

A SVÁB LAKODALOMBAN ÖSSZETÖRTEK EGY TÁNYÉRT, MERT A CSERÉP SZERENCSÉT HOZ

IGAZ

A LAKODALOM EGY CSÜTÖRTÖKTŐL VASÁRNAPIG TARTÓ ESEMÉNY VOLT A FALUBAN. A SZOMBATI EBÉD VOLT A LAKODALOM, AHOL HÚSLEVEST, FŐTT HÚSOKAT, MÁRTÁSOKAT, SÜLTEKET ÉS RÉTEST ETTEK. AMIKOR A LEVEST BEHOZTÁK, EGY TÁNYÉRT A FÖLDHÖZ CSAPTAK, KURJONGATTAK, ESETLEG EGY RÖVID MONDÓKÁVAL JÓ ÉTVÁGYAT KÍVÁNTAK. EZ A SZOKÁS EGY KÖZMONDÁSHOZ KAPCSOLÓDIK: SCHERBEN BRINGEN GLÜCK!, VAGYIS A CSEREPEK SZERENCSÉT HOZNAK!

NÉMET NEMZETISÉGHEZ KAPCSOLÓDÓ KÉRDÉSEK

GASZTRONÓMIA

**A MAGYARORSZÁGI NÉMETEK ÉTKEZÉSÉRE
A TAKARÉKOSSÁG VOLT JELLEMZŐ.**

IGAZ

A TAKARÉKOSSÁG JELLEMEZTE A MAGYARORSZÁGI NÉMETEK ÉTKEZÉSI SZOKÁSAIT. TÖBBNYIRE SAJÁT TERMELÉSŰ ALAPANYAGOKAT HASZNÁLTAK. MÉG A TEHETŐSEBB CSALÁDOK IS EGYSZERŰBB ÉTELEKET ETTEK. SOK TÉSZTÁT, KNÉDLIT, TÖLTÖTT GOMBÓCOT, SAVANYÚ KÁPOSZTÁT, GRÍZES ÉS DIÓS TÉSZTÁT ETTEK. A TÚRÓT ÉS A MÁKOT VISZONT ELADTÁK, MERT JÓ ÁRAT KAPTAK ÉRTE A PIACON. A LEVESEVÉS EGYÉBKÉNT SVÁB SZOKÁS. EGÉSZEN A 18. SZÁZADIG CSAK ŐK KÉSZÍTETTEK LEVESEKET. A LEVES CSAK AZÉRT ELŐZTE MEG A FŐÉTEL, HOGY AZ ÉTKEZÉS UTÁN JÓLLAKOTTNAK ÉREZHESSÉK MAGUKAT.

MELYIK A KAKUKKTOJÁS?

LECSÓ

A STIFOLDER ÉS A SUFNUDLI TRADÍCIONÁLIS SVÁB ÉTELEK. A LECSÓVAL ROKON ÉTELEK EURÓPA SZINTE MINDEN ORSZÁGÁBAN MEGTALÁLHATÓK, A HAGYOMÁNYOS MAGYAR VERZIÓ MÉGIS SZINTE HUNGARIKUM. AZ ALAPJA VALÓSZÍNŰLEG AZ ORSZÁGBAN MEGTELEPEDETT BOLGÁRKERTÉSZEK EGYIK SZABAD TŰZÖN KÉSZÍTETT ÉTELE. A LECSÓT A CIGÁNY KONYHÁBAN IS MEGTALÁLJUK, OTT KÁPOSZTA ÉS HÚS IS VAN BENNE.

A SVÁB FALVAKBAN BEOSZTOTTÁK, HOGY A MELYIK NAP, MILYEN ALAPANYAGBÓL FŐZNEK

IGAZ

A SVÁB FALVAKBAN BE VOLT OSZTVA, HOGY A HÉT EGYES NAPJAIN MILYEN ALAPANYAGBÓL FŐZNEK. A NAPOKAT IS ESZERINT NEVEZTÉK EL, PL. BABNAP, KRUMPLINAP. A SVÁB TERÜLJ-TERÜLJ ASZTALKA A LELEMÉNYESSÉG MUTATÓJA VOLT EGY HÁZNÁL, LÁTVÁNYOS ÉS GAZDAG ÉTELEKET KÉSZÍTETTETEK A LEGOLCSÓBB ALAPANYAGOKBÓL.

HOL TARTANAK GŐZGOMBÓC FESZTIVÁLT?

GERESDLAK

A KNÉDLITÉSztÁBÓL KÉSZÜLŐ, GŐZ FÖLÖTT PÁROLT, MAJD MEGFŐZÖTT VAGY MEGSÜTÖTT GOMBÓC (HEFFEKNÖDEL) SOKFÉLE SVÁB ÉTEL NÉLKÜLÖZHETETLEN ELEME. FOGYASZTHATÓ PÁROLT KÁPOSZTÁVAL, BABFŐZELÉKKEL, SÜLT OLDALASSAL, CSÜLÖKKEL ÉS SZALONNÁVAL, DE AKÁR ÉDESEN IS, SZILVÁVAL TÖLTVE. GERESDLAKON KÖZEL HÚSZFÉLEKÉPPEN KÉSZÍTİK EL A HELYI ÉS KÖRNYEZŐ TELEPÜLÉSEK ASSZONYAI ALKOTTA CSAPATOK, AMELYEK A "LEGJOBB GŐZGOMBÓCKÉSZÍTŐ" CÍMERT VERSENYEZNEK. A PROGRAMOT ESTE BÁL ZÁRJA.

MELYIK NEM A SVÁB KONYHA ALAPANYAGA?

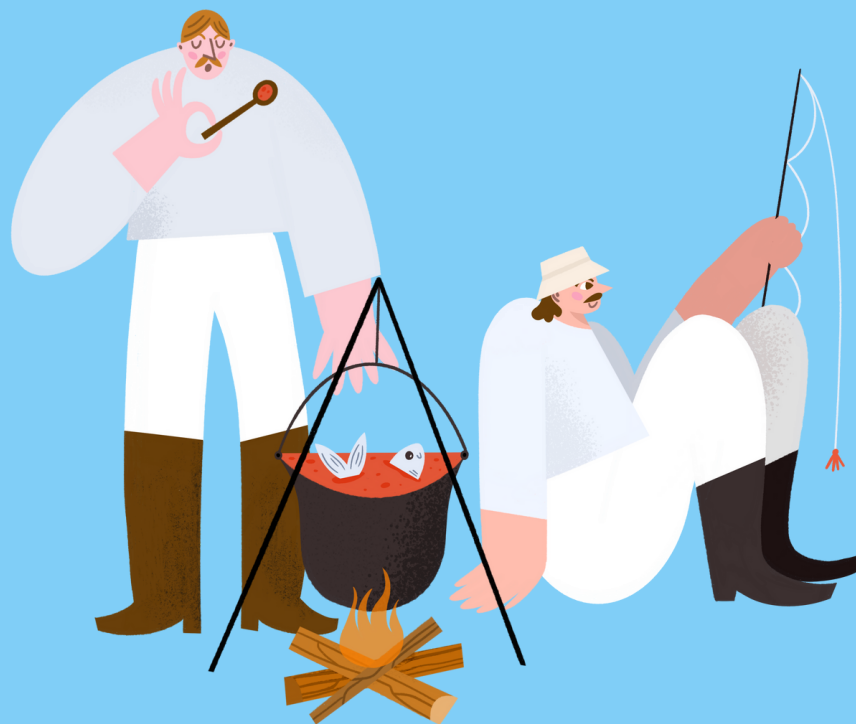
OLIVAOLAJ

A SVÁB PARASZTI KONYHA TAKARÉKOS, GONDOS ÉS LELEMÉNYES. NEM MARADHATOTT KI BELŐLE A BURGONYA, A LISZT, A KÁPOSZTA, A ZSÍR, NÉHOL A FÜSTÖLT HÚS, ILLETVE MINDEN, AMI MEGTEREM A HÁZ KÖRÜL. HÚST RITKÁN FOGYASZTOTTÁK, DE MINDEN ÉVBEN VOLT LEGALÁBB EGY DISZNÓÖLÉS. A HÚSTERMÉKEKET ABBAN A SORRENDEN FOGYASZTOTTÁK, AHOGY A SZAVATOSSÁGA DIKTÁLTA.

MI A STIFOLDER?

KOLBÁSZ

A STIFOLDER A BARANYAI ÉS ORMÁNSÁGI NÉMETEK HAGYOMÁNYOS HÁZI VASTAGKOLBÁSZJA. ELNEVEZÉSE AZOKNAK A MOHÁCS ÉS PÉCS KÖRNYÉKÉRE A 18. SZÁZADBAN BETELEPEDETT NÉMETEKNEK CSOPORTNEVÉBŐL JÖN, AKIK NEM SVÁBFÖLDRŐL ÉRKEZTEK. A BARANYAI FEKEDEN 300 ÉVES TRADÍCIÓK ALAPJÁN KÉSZÍTENEK KÜLÖNBÖZŐ STIFOLDEREKET.

NÉMET NEMZETISÉGHEZ KAPCSOLÓDÓ KÉRDÉSEK

ZENE

KI ÍRTA A MAGYARORSZÁGI NÉMETEK HIMNUSZÁT?

ERNST IMRICH, ÜGYVÉD

1918-BAN EGY BUDAPESTI ÜGYVÉD, DR. ERNST IMRICH, PAPIRRA VETETTE A „LIED DER UNGARNDÉUTSCHEN“ (MAGYARORSZÁGI NÉMETEK ÉNEKE) CÍMŰ VERSÉT, MELYBEN MEGFOGALMAZZA A NYELV, A HAGYOMÁNYOK ÉS AZ ORSZÁG NÉMETAJKÚ LAKOSSÁGÁNAK ÖSSZETARTOZÁSÁNAK FONTOSSÁGÁT. A VERSET A MAGYARORSZÁGI NÉMETEK ORSZÁGOS ÖNKORMÁNYZATA 1995. DECEMBER 9-ÉN HIVATALOSAN IS A MAGYARORSZÁGI NÉMETEK HIMNUSZÁNAK KIÁLTOTTA KI.

A LÁMPADALOKAT KARÁCSONYKOR ÉNEKLIK A NÉMET GYEREKEK.

HAMIS

SZENT MÁRTON NAPJA NOVEMBER 11., AMIHEZ SZÁMOS NÉPSZOKÁS KAPCSOLÓDIK, AMELYEK A MEZŐGAZDASÁGI MUNKÁK BEFEJEZÉSÉHEZ ÉS AZ ADVENT KÖZELEDTÉHEZ KÖTŐDNEK. ILYENKOR MÁR LE LEHETETT VÁGNI A TÖMÖTT LIBÁT ÉS MEGKÓSTOLNI AZ ÚJBORT. NÉMET NYELVTERÜLETRŐL TERJEDTEK EL A LÁMPÁS FELVONULÁSOK, AMELYEKEN A FÉNY A JÓ CSELEKEDETEKET SZIMBOLIZÁLJA. A KÉT LEGHÍRESEBB MÁRTON-NAPI ÉNEK A SANK MARTIN ÉS A LATERNE, LATERNE.

MELYIK HANGSZER NEM RÉSZE A SVÁB ZENEKARNAK?

TAMBURA

AZ AUTENTIKUS SVÁB ZENEKAROK FONTOS HANGSZEREI A FA- ÉS RÉZFÚVÓSOK VALAMINT A TANGÓHARMONIKA. A TAMBURÁT LEGINKÁBB A HORVÁT ÉS SZERB NÉPZENÉBEN HASZNÁLJÁK.

A BÁL NÉMET EREDETŰ SZÓ.

IGAZ

A BÁL SZÓ A MAGYAR NYELVBÉ A NÉMETBŐL (BALL) ÉRKEZETT. A NÉMET SZÓ EREDETE PEDIG AZ OLASZ BALLO (TÁNC) SZÓRA VEZETHETŐ VISSZA. A BETELEPÜLŐ NÉMETEK A 18. SZÁZADBAN MÁR EGY FEJLETT ZENEI KULTÚRÁT HOZTAK MAGUKKAL. A NÉMET KÖZSÉGEKBEN SZINTE MINDENÜTT VOLT KISEBB FÚVÓS EGYÜTTES, ALKALMI ZENEKAR, MAGYARORSZÁGON A NÉMETSÉG TERJESZTETTE ÉS VIRÁGOZTATTA FEL AZ AMATŐR KÖZÖSSÉGI ZENÉLÉST. A NÉMETAJKÚ LAKOSSÁG SZÁMÁRA MINDEN ÉVBEN VÁRVA VÁRT FONTOS ESEMÉNY A SVÁBBÁL. A BÁLOK VOLTAK AZ ISMERKEDÉS ÉS A PÁRVÁLASZTÁS TEREPEI.

MELYIK A SVÁB ZENEKAROK KEDVELT MŰFAJA?

POLKA

A POLKA EREDETILEG EGY ÉLÉNK CSEH TÁRSASTÁNC. A XIX. SZÁZADBAN LETT DIVATOS AZ OSZTRÁK CSÁSZÁRSÁG BÁLTERMEIBEN. KÉSŐBB A MŰZENÉBE IS BEKERÜLT A STRAUSS CSALÁD TAGJAI ÁLTAL. JELLEMZŐJE A JOBB ÉS A BAL LÁB LÉPÉSEINEK GYORS VÁLTOZTATÁSA. A SVÁB ZENEKAROK KEDVELT MŰFAJAI MÉG AZ INDULÓ, A KERINGŐ ÉS A MAZURKA.

MELYIK A KAKUKKTOJÁS?

FUVOLA

BÁR A FUVOLA IS FÚVÓS HANGSZER, DE NEM RÉSZE AZ AUTENTIKUS SVÁB ZENEKARNAK, ELLENTÉTBEN A TENORKÜRTEL ÉS A TROMBITÁVAL. A FA- ÉS RÉZFÚVÓSOK MELLETT FONTOS HANGSZER A TANGÓHARMONIKA.

NÉMET NEMZETISÉGHEZ KAPCSOLÓDÓ KÉRDÉSEK

MŰVÉSZET

AZ ORSZÁGBAN TÖBB SZÁZ KÉKFESTŐ MŰHELY TALÁLHATÓ

HAMIS

RÉGEN A SVÁB LAKOSSÁG HÉTKÖZNAPI RUHÁI KÉKFESTŐ TEXTÍLIÁKBÓL KÉSZÜLTEK. A KÉKFESTÉS EREDETI ELJÁRÁSÁNÁL A PAMUTSZÖVET AZON TERÜLETEIT, AMELYET FEHÉREN AKARTAK HAGYNI, MÉHVIASSZAL VONTÁK BE, MAJD A SZÖVETET A FESTÉKKEL TELI KÁDBA MÁRTVA KÉKRE SZÍNEZTÉK. AZOKON A HELYEKEN, AMIT A VIASSZ NEM FEDETT, A KELME KÉK SZÍNŰRE FESTŐDÖTT. MÁRA MINDÖSSZE 11 KÉKFESTŐ MŰHELY MARADT AZ ORSZÁGBAN, AHOL LEGINKÁBB TERÍTŐK, PÁRNAHUZATOK ÉS FÜGGÖNYÖK KÉSZÜLNEK. AZ EGYIK LEGHÍRESEBB MŰHELY A BARANYAI NAGYNYÁRÁDON VAN, AHOL ÉVENTE MEGRENDEZIK AZ ORSZÁGOS KÉKFESTŐ FESZTIVÁLT.

HOL VAN AZ EGYETLEN ÁLLANDÓ NÉMET NYELVŰ SZÍNHÁZ?

SZEKSZÁRD

A DEUTSCHE BÜHNE UNGARN, VAGYIS A SZEKSZÁRDI MAGYARORSZÁGI NÉMET SZÍNHÁZ, AZ ORSZÁG EGYETLEN ÁLLANDÓ, NÉMET NYELVŰ SZÍNHÁZA. ELSŐDLEGES FELADATA A NÉMET NYELV ÁPOLÁSA ÉS KÖZVETÍTÉSE, A MAGYARORSZÁGI NÉMETSÉG KULTURÁLIS ÉRTÉKEINEK ŐRZÉSE. AZ INTÉZMÉNYT 1983-BAN ALAPÍTOTTA. A MAGYARORSZÁGI NÉMETSÉG SZÓRVÁNYOS ELHELYEZKEDÉSE MIATT A LEGTÖBB ELŐADÁST ELVISZIK A LEGFONTOSABB NEMZETISÉGI KÖZPONTOKBA (PÉCS, VESZPRÉM, MÓR, SOPRON, BUDAPEST).

MI A CÍME A TV-S NÉMET NEMZETISÉGI MAGAZINNAK?

UNSER BILDSCHIRM

AZ UNSER BILDSCHIRM A KÖZMÉDIA NÉMET NYELVŰ MAGAZINMŰSORA NEMZETISÉGI POLITIKÁRÓL, ÉRDEKESSEGEKKEL, RENDEZVÉNYEKRŐL TÖRTÉNŐ BESZÁMOLÓKKAL, PORTRÉKKAL, KISFILMEKKEL A NÉMET NEMZETISÉG ÉLETÉBŐL.

A FAZEKASSÁG ÉS A GYERTYAÖNTÉS RÉGEN ÖSSZEKAPCSOLÓDOTT EGYMÁSSAL

HAMIS

A GYERTYAÖNTÉS ÉS A MÉZESKALÁCS KÉSZÍTÉS KÉT OLYAN HAGYOMÁNYOS SVÁB MESTERSÉG, AMI VALAMIKOR SZOROSAN ÖSSZEFÜGGÖTT. A GYERTYÁT SONKOLYPRÉSEN ÁT KISAJTOLT MÉHVIASZBÓL KÉSZÍTETTÉK, A MEGMARADT MÉZZEL PEDIG KALÁCSOT KÉSZÍTETTEK.

MELYIK ÁLLÍTÁS NEM IGAZ KOCH VALÉRIÁRA?

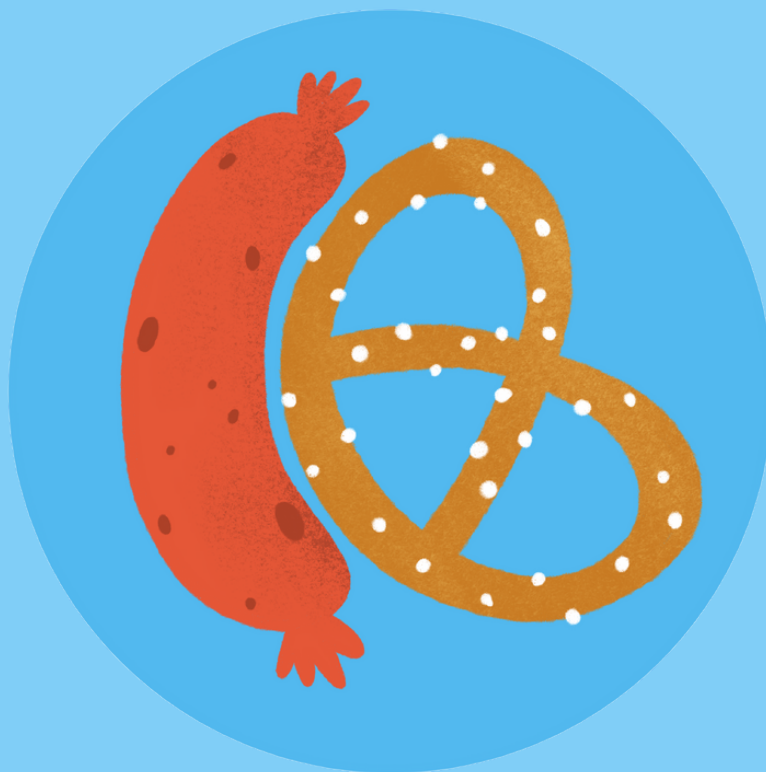
NEM BESZÉLT MAGYARUL

KOCH VALÉRIA A MAGYARORSZÁGI KORTÁRS NÉMET IRODALOM LEGISMERTEBB ÉS LEGSOKOLDALÚBB EGYÉNISÉGE. ÍRT PRÓZÁT, FORDÍTOTT, SZERKESZTETT, ELSŐSORBAN AZONBAN KÖLTŐKÉNT ALKOTOTT MARADANDÓT. SZEDERKÉNYBEN SZÜLETETT, ISKOLÁIT PÉCSÉN ÉS SZEGEDEN VÉGEZTE. FIATALON, 49. SZÜLINAPJA ELŐTT NEM SOKKAL HALT MEG. A PÉCSI MAGYAR-NÉMET NYELVŰ ISKOLAKÖZPONT ŐRZI NEVÉT.

HOL VOLT BARANYA SVÁB FAZEKAS KÖZPONTJA?

MECSEKNÁDASD

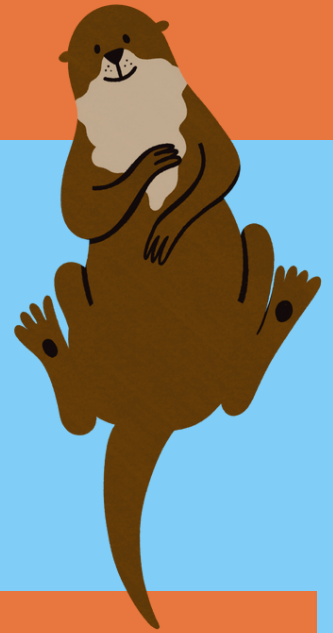
EREDETILEG MECSEKNÁDASD VOLT A KÖRNYÉK FAZEKAS KÖZPONTJA. EHHEZ CSATLAKOZOTT AZ 1920-30-AS ÉVEKBEN A KÖZELI ÓBÁNYA. AZ ÓBÁNYAI STÍLUS EGY VISZONYLAG KIS TERÜLETRE JELLEMZŐ, LOKÁLIS STÍLUS. A MECSEKNÁDASDI NÉMET NEMZETISÉGI TÁJHÁZ EGYIK BÜSZKESÉGE AZ 1888-BAN KÉSZÜLT HATALMAS CÉHKORSÓ.

MAGYAR NEMZETISÉGHEZ KAPCSOLÓDÓ KÉRDÉSEK

NÉPSZOKÁS

MELYIK VÁRHOZ KAPCSOLÓDIK A TENKES KAPITÁNYA?

SIKLÓS

A TENKES KAPITÁNYA EGY RÉGI TELEVÍZIÓS SOROZAT, AMI A RÁKÓCZI-SZABADSÁGHARC IDEJÉN JÁTSZÓDIK. A TÖRTÉNET SZERINT A TENKES-HEGY BARLANGJÁBAN MEGBÚJÓ KURUC VITÉZEK, EKE MÁTÉ, VAGYIS A TENKES KAPITÁNYA ÉS BARÁTJA, BUGA JAKAB A KÖRNYÉK LAKOSSÁGÁVAL ÖSSZEFOGVA KERESZTBE TESZNEK A SIKLÓSI VÁRAT ELFOGLALÓ LABANCOKNAK.

MIVEL ÜZENT A FIÚ A LÁNYNAK, A PÉCSVÁRADI LEÁNYVÁSÁRON?

MÉZECSKALÁCS

RÉGI HAGYOMÁNY VOLT, HOGY ZENGŐVÁRKONY ÉS PÉCSVÁRAD MAGYAR FIATALJAI LUKÁCS-NAPJÁHOZ KÖTŐDŐEN TALÁLKOZTAK, ISMERKEDTEK, ITT VOLT ESÉLY ILLŐ PÁRT TALÁLNI. ESTE NAGY BÁL VOLT, MÁSNAP PEDIG A PÉCSVÁRADI VÁSÁRBAN MÉZESKALÁCS SZÍVEKET VÁSÁROLTAK ÉS EZZEL ÜZENTEK VÁLASZTOTTJUKNAK. EBBŐL A HAGYOMÁNYBÓL LETT A MA IS ISMERT PÉCSVÁRADI LEÁNYVÁSÁR NÉPTÁNCAL, KONCERTEKKEL, KIRAKODÓVÁSÁRRAL.

MÁRIAGYŰD A DRÁVA MENTI NÉPEK KÖZÖS MÁRIA-KEGYHELYE.

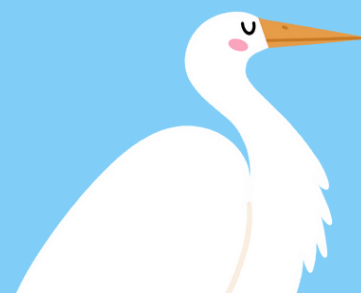
IGAZ

A MÁRIA-KEGYHELYEK A MÁRIA-TISZTELET KIVÁLTSÁGOS HELYEI. KIALAKULÁSUK TÖBBNYIRE CSODÁNAK VAGY MÁRIA-JELENÉSNEK KÖSZÖNHETŐ. 1006-BAN SZENT ISTVÁN ÁLTAL ALAPÍTOTT BENCÉS KOLOSTOR SZERZETESEI EGY MÁRIA-SZOBROT TALÁLNAK GYŰD FALU FORRÁSA MELLETT. AZ ÉVSZÁZADOK SORÁN TEMPLOM ÉPÜLT, MAJD ELNÉPTELENEDETT, DE A SOROZATOS MÁRIA-JELENÉSEK ARRÁ BIZTATTÁK A HÍVEKET, HOGY FELÚJÍTSÁK A TEMPLOMOT. A KRÓNIKÁKBAN TÖBB SZÁZ CSODÁS GYÓGYULÁST JEGYEZTEK FEL MÁRIAGYŰDHÖZ KAPCSOLÓDVA. A TEMPLOMBAN TÖBB KEGYSZOBOR IS MEGFORDULT, AZ EGYIK A RÁKÓCZI-SZABADSÁGHARC IDEJÉN ESZÉKRE KERÜLT, ÉS AZÓTA IS AZ OTTANI FERENCES TEMPLOMBAN VAN.

ANDRÁSFALVY BERTALAN ALAPÍTOTTA A NÉPRAJZ SZAKOT A PÉCSI EGYETEMEN

IGAZ

A JANUS PANNONIUS TUDOMÁNYEGYETEMEN, 1989-BEN KEZDŐDÖTT A NÉPRAJZ SZAK MEGSZERVEZÉSE ÉS KÉT ÉVVEL KÉSŐBB INDULT EL A RENDSZERES KÉPZÉS. A TANSZÉK ÉS A SZAK ALAPÍTÓJA ANDRÁSFALVY BERTALAN, AKI NEM MELLESLEG A RENDSZERVÁLTÁS UTÁNI ELSŐ, SZABADON VÁLASZTOTT MAGYAR KORMÁNY MŰVELŐDÉSI ÉS KÖZOKTATÁSI MINISZTERE LETT. A NÉPRAJZOSOK A MÚLT ÉS JELEN KÜLÖNBÖZŐ KULTÚRÁIVAL, A KÜLÖNFÉLE NÉPEK MINDENNAPI ÉLETÉVEL ÉS A GLOBÁLIS FOLYAMATOKKAL FOGLALKOZNAK.

MIKOR MENTEK BÁRÁNYLESRE A HOSSZÚHETÉNYI FÉRFIAK?

HÚSVÉTKOR

A BÁRÁNYLES EGY KÜLÖNLEGES NÉPSZOKÁS A ZENGŐ LÁBÁNÁL TALÁLHATÓ HOSSZÚHETÉNYBEN. EGY OLYAN ZARÁNDOKLAT, AMIBEN CSAK FÉRFIAK VEHETNEK RÉSZT. HÚSVÉT VASÁRNAP HAJNALÁN, MÉG SÖTÉTBEN A FÉRFIAK FELMENNEK A ZENGŐ OLDALÁBAN ÁLLÓ KERESZTBEZ. VIRRADAT ELŐTT ODA KELL ÉRNIÜK: TÜZET GYÚJTANAK, ÉNEKELNEK ÉS EGYÜTT VÁRJÁK A NAP FELKELTÉT, VAGYIS JÉZUS FELTÁMADÁSÁT, AZ ÚR BÁRÁNYÁNAK ELJÖVETELÉT. A SZOKÁS ALAPJA EGY HELYBELI MONDA, AMI SZERINT EGY VIHARBAN ELTÉVEDT PÁSZTORNÁK MEGJELENT ISTEN BÁRÁNYA ÉS MEGMUTATTA AZ UTAT. A HELYIEK AZT IS MESÉLIK, HOGY AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚ IDEJÉN KÖRNYÉKBELI KATONÁK FOGADALMAT TETTEK, HOGYHA ÉPSÉGBEN HAZAJUTNAK, MINDEN ÉVBEN FELZARÁNDOKOLNAK A HEGYRE.

HOL VAN A TEMPLOM, AMI BUCSUJÁRÓ ÉS MOHAMEDÁN SZENT HELY IS EGYBEN?

SZIGETVÁR-TURBÉK

1566-BAN NAGY SZULEJMÁN SZULTÁN ÚJRA BÉCS ELFOGLALÁSÁÉRT INDULT HADBA. EZ LETT AZ UTOLSÓ HADI VÁLLALKOZÁSA, AMI A SZIGETVÁRI HŐS, ZRÍNYI MIKLÓS ÉS VÁRVÉDŐ CSAPATA ELLENÁLLÁSÁN BUKOTT EL. A MAROKNYI KATONA EGY TELJES HÓNAPIG FELTARTÓZTATTA SZIGETVÁRNÁL AZ OSTROMLÓ TÖRÖK SEREGET, EZZEL LEHETETLENNÉ VÁLT A HADJÁRAT FOLYTATÁSA. AZ OSTROM SORÁN MEGHALT A LEGNAGYOBB TÖRÖK SZULTÁN, A SZOKÁSOK SZERINT A SZÍVÉT ITT TEMETTÉK EL, ÉS EMELTEK EGY TÜRBÉT A LEGENDA SZERINT AZON A HELYEN, AHOL MOST A TURBÉKI KEGYTEMLOM ÁLL. ÍGY LEHET, HOGY TURBÉK A KÖRNYÉK MAGYAR, NÉMET ÉS HORVÁT KATOLIKUSAINAK KÖZÖS BÚCSÚJÁRÓ HELYE, A MOHAMEDÁN TÖRÖKÖK SZENT HELYE IS.

MAGYAR NEMZETISÉGHEZ KAPCSOLÓDÓ KÉRDÉSEK

GASZTRONÓMIA

MELYIK NEM A MEDVEHAGYMA EGYÉB NEVE?

PORCSIN

A MEDVEHAGYMA EGÉSZ EURÓPÁBAN MEGTALÁLHATÓ, HAZÁNKBAN ZALA, SOMOGY ÉS BARANYA MEGYÉKBEN ELTERJEDT. NEVÉT ARRÓL KAPTA, HOGY A LEGENDA SZERINT A BARNAMEDVÉK SZERETIK A TERMÉSÉT. GYÓGYHATÁSÚ, ERDŐBEN GYŰJTHETŐ, EZÉRT A ROMA ÉTELEKBEN IS KEDVELT ALAPANYAG.

A MOHÁCSI HALÁSZLÉT TÉSztÁVAL ESZIK.

MÉZECSKALÁCS

HA A DUNÁT TELJES HOSSZÁBAN NÉZZÜK, AKKOR MOHÁCS PONT A KÖZEPÉN TALÁLHATÓ. A MAJD HÚSZEZER LAKOSÚ VÁROS TÖRTÉNETE ALAPÍTÁSA ÓTA ÖSSZEFONÓDOTT A FOLYÓVAL. A MAGYAR HALÁSZOKNAK ÉS A KÖRNYÉKEN VÍZIMOLNÁRSÁGGAL FOGLALKOZÓ RÁCOKNAK BIZTOSAN VAN KÖZE AHHOZ, HOGY A MOHÁCSI HALÁSZLÉT OLYAN, AMILYEN. VAGYIS PONTYBÓL ÉS MÁS HALAKBÓL KÉSZÜL, TARTALMAS, SÚRÚ LEVE VAN ÉS TÉSztÁVAL ESZIK. BOGRÁCSBAN IS KÖNNYEN ELKÉSZÍTHETŐ.

MELYIK NEM HÍRES BORVIDÉK?

KOMLÓ

A VILLÁNYI A LEGDÉLEBBI BORVIDÉKÜNK. ELSŐSORBAN VÖRÖSBORAIRÓL HÍRES, BÁR IDE TARTOZNAK SIKLÓS FEHÉRBORAI IS. MÁR A RÓMAIAK TERMESZTETTEK ITT SZŐLŐT. A VÖRÖSBORKÉSZÍTÉS FORTÉLYAIT ÉS A KADARKÁT, AZ OSMÁN HÓDÍTÁS ELŐL MENEKÜLŐ RÁCOK HOZTÁK MAGUKKAL. A 18. SZÁZADBAN IDETELEPÜLT SVÁBOK HONOSÍTOTTÁK MEG A PORTUGIESERT, AMELY AZÓTA IS AZ EGYIK FONTOS FAJTA.

MELYIK PÉCS LEGRÉGEBBI CUKRÁSZDÁJA?

CAFLISCH

A CAFLISH CSALÁD SVÁJCBÓL SZÁRMAZOTT ÉS 1869-BEN KAPTÁK MEG PÉCS VÁROSÁTÓL A BÉRLETI JOGÁT ANNAK AZ ÉPÜLETNEK, AHOL MÁR MAJD 100 ÉVE CUKRÁSZDA ÜZEMELT. A XIX. SZÁZADBAN CAFLISH A JEGESKÁVÉJÁRÓL ÉS A FÜGESZELETÉRŐL VOLT HÍRES. A CUKRÁSZDA ÉKESSÉGE VOLT A MA MÁR MÚZEUMBAN LÉVŐ HERENDI PORCELÁN BEVONATÚ, LEVELES-VIRÁGOS-PILLANGÓS DÍSZŰ KÁVÉGÉP.

MELYIK HÍRES DINNYETERMŐ VIDÉK?

VAJSZLÓ

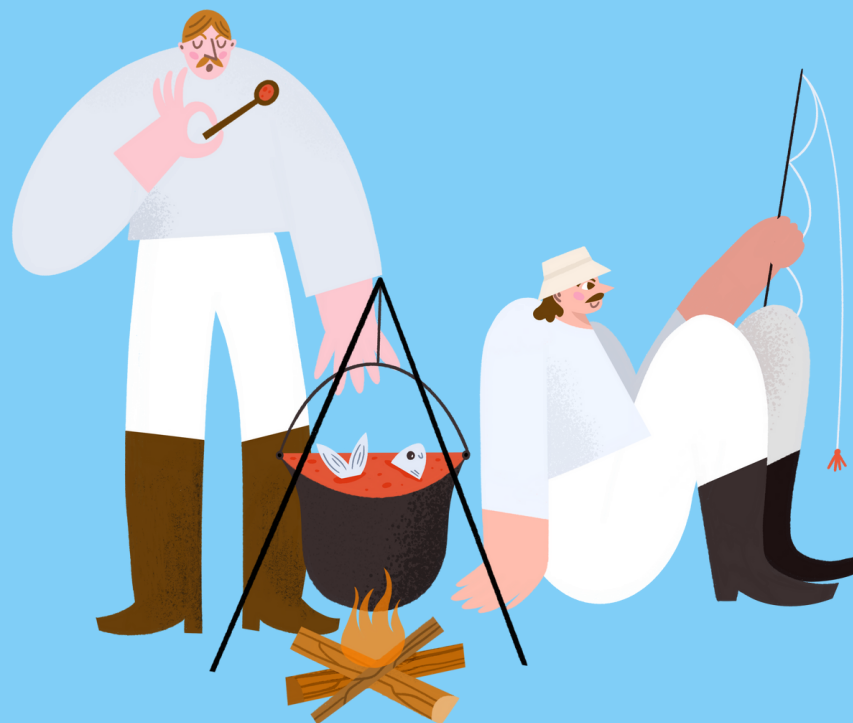
BARANYA ÉS EGYBEN MAGYARORSZÁG EGYIK LEGSZEGÉNYEBB VIDÉKE AZ ORMÁNSÁG. AZ ITT ÉLŐK JELENTŐS RÉSZE FOGLALKOZIK DINNYETERMESZTÉSSEL. AZT BESZÉLIK, HOGY A HELYIEK ELŐBB ÉRDEKLŐDNEK A MÁSIK DINNYETERMÉSÉRŐL, MINT AZ EGÉSZSÉGI ÁLLAPOTÁRÓL. A VAJSZLÓI MÉZÉDES ÁLTALÁBAN KORÁN ÉRIK, KEREKDED ÉS CSÍKOS, SÁRGÁSABB SZÍNE ELÜT A KÜLFÖLDI, IMPORT DINNYÉTŐL.

MELYIK BARANYAI ÁLLAT TARTOZIK A HUNGARIKUMOK KÖZÉ?

TÁJFAJTA TYÚK

A BARANYAI TÁJFAJTA TYÚK A RÉGI PARASZTI GAZDASÁG RÉSZE VOLT, EGY KISEBB BAROMFIUDVAR IS EL TUDOTT TARTANI EGY FALUSI CSALÁDOT. NAGYTERMETŰ, JÓL TOJÓ FAJTA, HÚSA VÖRÖSES ÁRNYALATÚ. IGAZI MAGYAR FAJTA, 2005 ÓTA TENYÉSZTÉSI PROGRAMMAL TENYÉSZTIK AZ ÁLLOMÁNYÁT.

MAGYAR NEMZETISÉGHEZ KAPCSOLÓDÓ KÉRDÉSEK

ZENE

HÁNY ORSZÁGBÓL ÉRKEZTEK AZ ÉVEK SORÁN KÓRUSOK, A PÉCSI BORDALFESZTIVÁLRA?

38

A PÉCSI BORDALFESZTIVÁLT 1993 ÓTA RENDEZIK MEG. A VILÁGON IS EGYEDÜLÁLLÓ MÓDON CSAK FÉRFIKAROK ÉS FÉRFI VOKÁLEGYÜTTESEK SZÁMÁRA, AZONBAN 2022-TŐL MÁR VEGYESKAROK IS JELENTKEZHETNEK. AZ ÉVEK SORÁN 38 ORSZÁG 4000 ÉNEKESE VETT RÉSZT A FESZTIVÁLON. AZ ESEMÉNY HÁZIGAZDÁJA A PÉCSI BARTÓK BÉLA FÉRFIKAR.

KI AZ A HÍRES ZENESZERZŐ, AKIRŐL MÓDSZERT ÉS PÉCSI ISKOLÁT IS ELNEVEZTEK?

KODÁLY ZOLTÁN

KODÁLY ZOLTÁN MUNKÁSSÁGA HAMAR KÖVETŐKRE TALÁLT PÉCSEN. A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ UTÁN HÁROM HÓNAPIG PÉCSEN ÉLT, MAJD KÉSŐBB IS SOKSZOR TARTÓZKODOTT A VÁROSBAN, MIVEL A FELESÉGE INNEN SZÁRMAZOTT. HATÁSÁRA PEZSGŐ KÓRUS ÉLET BONTAKOZOTT KI PÉCSEN ÉS TÖBB BARANYAI TELEPÜLÉSEN, MINT KOMLÓN ÉS MÁGOCSOM.

MELYIK HANGSZER NEM ROKONA A CIMBALOMNAK?

TRIANGULUM

A CIMBALOM HÚROS HANGSZER, A CITERAFÉLÉK CSALÁDJÁBA TARTOZIK. A CIMBALOM HÚRJAIT AZONBAN NEM PENGETIK, HANEM VERIK. MAGYARORSZÁGON A CIMBALOM ELSŐ HITELES EMLÍTÉSE A 16. SZÁZADBÓL VALÓ, AHOL EGY CIGÁNYZENEKAR HANGSZEREKÉNT ÍRNAK RÓLA, DE A SZÖVEGBŐL AZ IS KIDERÜL, HOGY A HANGSZERT A MAGYAROK IS RÉGÓTA HASZNÁLJÁK.

MELYIK ZENEKAR DOLGOZZA FEL PÉCSI KÖLTŐK VERSEIT?

SZÉLKIÁLTÓ

A SZÉLKIÁLTÓ 1974-BEN ALAKULT PÉCSI EGYÜTTES. DALAIKBAN A KLASSZIKUS ÉS A NÉPZENÉT ÖTVÖZIK, SZÖVEGEIKET A KORTÁRS MAGYAR ÉS VILÁGIRODALOMBÓL VESZIK. KÜLDETÉSÜK A PÉCSI KÖLTŐK, PÉLDÁUL BERTÓK LÁSZLÓ, CSORBA GYŐZŐ ÉS PÁKOLITZ ISTVÁN, VERSEINEK MEGZENÉSÍTÉSE. MEGNYERTÉK A KI MIT TUD? ORSZÁGOS TEHETSÉGGUTATÓ MŰSORT, TÖBBSZÖRÖSEN DÍJAZOTT ELŐADÓK.

MILYEN HANGSOR JELLEMZŐ A MAGYAR NÉPZENÉRE?

PENTATON

A PENTATON AZ EGÉSZ VILÁGON ELTERJEDT ÖTFOKÚ HANGSKÁLA. A MAGYAR NÉPZENE ALAPJA. ÉRDEKESSÉGE, HOGY SOK MADÁR IS EBBEN A HANGSORBAN ÉNEKEL. PENTATON NÉPDAL A HEJ, DUNÁRÓL FÚJ A SZÉL ÉS A HOL JÁRTÁL BÁRÁNYKÁM IS. BARTÓK BÉLA ÉS KODÁLY ZOLTÁN VOLTAK A LEGNAGYOBB MAGYAR NÉPZENEGYŰJTŐK, AKIK FEL IS HASZNÁLTÁK A RÖGZÍTETT DALLAMOKAT.

MELYIK A KAKUKKTOJÁS?

WELLHELLO

PÉCSET A 2000-ES ÉVEKBEN NEVEZTÉK EL A MAGYAR LIVERPOOLNAK. TÖBB OLYAN, ORSZÁGOSAN ISMERT ZENEKAR IS INNEN INDULT, MINT A KISPÁL ÉS A BORZ, A 30Y, A PUNNANY MASSIF ÉS A HALOTT PÉNZ. ERRŐL A JELENSÉGRŐL EGY VICCES ÁL-DOKUMENTUMFILM IS KÉSZÜLT PÉCSI SZÁL CÍMMEL. A FACEBOOKON KÖZEL HÁROMEZER KÖVETŐJE VAN A KÖSZÖNJÜK, DE NEM KELL TÖBB PÉCSI ZENEKAR NEVŰ CSOPORTNAK.

MAGYAR NEMZETISÉGHEZ KAPCSOLÓDÓ KÉRDÉSEK

MŰVÉSZET

MELYIK A KAKUKKTOJÁS?

KARDAMOM

A PIROGRÁNIT ÉS AZ EOZIN A PÉCSI ZSOLNAY VILMOSHOZ ÉS A ZSOLNAY GYÁRHOZ KÖTHETŐ ANYAGOK. A 19. SZÁZADBAN AZ ORSZÁG LEGNAGYOBB KERÁMIA ÜZEME A PÉCSI ZSOLNAY VOLT. AZ EOZIN AZ ARANYSZÍNTŐL A RÓZSABOGÁR-ZÖLDIG SZÍNJÁTSZÓ SAJÁT FEJLESZTÉSŰ KERÁMIAMÁZUK, AMELY SOK HELYEN LÁTHATÓ PÉCSEN NAPJAINKBAN IS. A PIROGRÁNIT A SZINTÉN SAJÁT FEJLESZTÉSŰ, JELLEGZETES SZÍNŰ, TARTÓS KERÁMIAFAJTÁK GYŰJTŐNEVE.

MILYEN CÉDRUS, CSONTVÁRY HÍRES FESTMÉNYE?

MAGÁNYOS

CSONTVÁRY KOSZTKA TIVADAR ÚGY LETT AZ EGYIK LEGHÍRESEBB MAGYAR FESTŐ, HOGY NEM TARTOZOTT EGYIK FESTÉSZETI IRÁNYZATHOZ SEM. MŰVEIT ÁTHATJA VALAMIFÉLE MISZTIKUS VARÁZSLATOSSÁG, Ő MAGA „NAPÚT” FESTŐKÉNT JELLEMEZTE MAGÁT. PATIKUS VOLT, PÁRIZSBAN TANULT FESTENI, SOKAT UTAZOTT EURÓPÁBAN, MAJD A KÖZEL-KELETEN, SZÍRIÁBAN, LIBANONBAN, PALESZTINÁBAN. FESTMÉNYEI A SZERENCSENEK KÖSZÖNHETŐEN MARADTAK MEG, CSAK HALÁLA UTÁN ISMERTÉK EL TEHETSÉGÉT. LEGHÍRESEBB KÉPE AZ EGY CÉDRUSFA LIBANONBÓL, AMI KÉSŐBB KAPTA A MAGÁNYOS CÉDRUS NEVET. PÉCS EGYIK LEGNÉPSZERŰBB KIÁLLÍTÁSA A CSONTVÁRY MÚZEUM.

AZ EMBERNAGYSÁGÚ BETLEHEM A PÉCSI SZÉKES-EGYHÁZBAN TALÁLHATÓ.

HAMIS

BETLEHEMEKET ELŐSZÖR FERENCES SZERZETESEK ÁLLÍTOTTAK A KÖZÉPKORBAN. A PÉCSI FERENCES TEMPLOMBAN TÖBB MINT 70 ÉVE ÁLLÍTOTTÁK KI ELŐSZÖR AZ ÉLETNAGYSÁGÚ FÁBÓL FARAGOTT ÉS FESTETT SZOBROKAT, AMELYEKET HELYI ÉS MÁRIAGYŰDI FERENCES SZERZETESEK KÉSZÍTETEK.

MITŐL FEKETE A MOHÁCSI FEKETE KERÁMIA?

KOROMTÓL AZ ÉGETÉSNEEL

A MOHÁCSI AGYAGMŰVÉSZLET MESSZEFÖLDÖN HÍRES VOLT, AZ EDÉNYEKET A DUNÁN SZÁLLÍTOTTÁK MAGYARORSZÁG MÁS RÉSZÉIBE ÉS A BALKÁNRA. A FEKETE KERÁMIA MÁZTALAN, A FELÜLETÉT KARCOLÁSSAL, ROVÁTKOLÁSSAL DÍSZÍTIK. AZ EDÉNYEKNEK A KOROMTÓL LESZ FEKETE SZÍNE, MERT AZ ÉGETÉS SORÁN A KEMENCÉT LEFOJTJÁK. EZT A TECHNIKÁT A KÖZÉPKOR ÓTA ALKALMAZZÁK.

MELYIKÜK KOSSUTH-DÍJAS PÉCSI KÖLTŐ?

BERTÓK LÁSZLÓ

BERTÓK LÁSZLÓ ELSŐ VERSEI A DUNÁNTÚL CÍMŰ PÉCSI FOLYÓIRATBAN JELENTEK MEG. A VÁROSBAN VÉGEZTE FŐISKOLAI TANULMÁNYAIT, MAJD ITT VOLT KÖNYVTÁROS. VOLT A MAGYAR ÍRÓSZÖVETSÉG ELNÖKE, ÉVTIZEDEKEN KERESZTÜL A JELENKOR SZERKESZTŐSÉGÉNEK MEGHATÁROZÓ TAGJA. JÓZSEF ATTILA ÉS KOSSUTH-DÍJAS, PÉCS DÍSZPOLGÁRA, 2020-BAN HALT MEG. AGÓCS ÍRISZ KORTÁRS GYEREKKÖNYV ÍRÓ ÉS ILLUSZTRÁTOR, ABALIGETEN ÉL.

A PÉCSI SZÁRMAZÁSÚ VICTOR VASARELY HÍRES KÉPÉN ZEBRÁK VANNAK.

IGAZ

VICTOR VASARELY PÉCSETT SZÜLETETT VILÁGHÍRŰ KÉPZŐMŰVÉS, AZ OP-ART STÍLUS LEGJELENTŐSEBB KÉPVISELŐJE. STÍLUSA LÉNYEGE A GEOMETRIAI FORMÁKBÓL HÁROMDIMENZIÓS OPTIKAI ILLÚZIÓK KELTÉSE. VASARELY HÚSZAS ÉVEINEK VÉGÉN FRANCIAORSZÁGBA KÖLTÖZÖTT, OTT LETT ISMERT MŰVÉS. TÖBB MINT 40 ÉVE ÜZEMEL MÚZEUMA PÉCSEN, ÖRÖKSÉGÉT JELENLEG PIERRE NEVŰ UNOKÁJA GONDOZZA.

